

چالش های یاددهی و یادگیری برخط (آنلاین، از راه دور) تجربه ای از شرایط

تدریس در زمان کرونا

مریم عرب اول

کارشناس ارشد و دبیر ادبیات مقطع متوسطه دوم

اداره کل آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان (ناحیه ۱)

ایمیل: maryam.arabaval@yahoo.com

چکیده

آموزش و پرورش از نیازهای اساسی هر فرد بوده و در این میان مسائل مرتبط با یاددهی و یادگیری از اهمیت بالایی برخوردار است. تغییر شرایط زندگی که متأثر از شیوع کرونا بود موجب شد تا تدریس از راه دور و از طریق نرم افزارها و اپلیکیشن های مربوطه صورت بگیرد. این وضعیت در ابتدا با مشکلات عدیده ای روبرو بود اما رفته رفته از مشکلات کاسته شد و به عنوان یک شیوه تدریس در نظام آموزشی کشور جای باز کرد. با توجه به تجربیات ارزنده ای که مدرسین و معلمین در این دوران داشتند و لزوم انتقال تجربیات به دیگران پژوهش حاضر به مطالعه چالش های یاددهی و یادگیری برخط (آنلاین، از راه دور) تجربه ای از شرایط تدریس در زمان کرونا پرداخته است. روش پژوهش توصیفی تحلیلی بود. یافته های حاصل از پژوهش و تجربیات شخصی دوران کرونا در زمینه تدریس آنلاین و مسائل آن نشان می دهد که عمده مشکلاتی که در این زمینه وجود داشت عبارتند از: ضعف پشتیبانی فنی، ضعف منابع و محتوای آموزشی، قطعی و ضعیف بودن اینترنت و زیرساخت ها، ضعف مالی و مشکلات اقتصادی، مشکلات روانشناختی در برخورد با آموزش مجازی، فقدان ارتباط عاطفی بین معلم و دانش آموزان، آشنایی ضعیف معلمان با این شیوه از آموزش، افزایش گرفتاری و سنگین شدن وظایف معلم، ضعف کنترل کلاس و افزایش تقلب.

کلمات کلیدی: تدریس آنلاین، یاددهی و یادگیری برخط، آموزش از راه دور، یادگیری آنلاین

مقدمه

رشد و پیشرفت فناوری در سال اخیر، تأثیر بسزایی بر جوانب مختلف زندگی بشری گذاشته است. پیدایش رسانه های جمعی، رشد و گسترش پدیده جهانی اینترنت و پس از آن اقبال عمومی به سوی گسترش روز افزون شبکه های اجتماعی، تغییراتی را در رفتار آحاد بشر و سبک زندگی آنها به وجود آورده است. مسئله آموزش و یادگیری نیز از این جریان مستثنا نیست و توسعه ابزارهای نوین ارتباطی، بر روند تعلیم و تربیت اثرات چشمگیری گذاشته است. این تأثیرات در برخی جوانب مثبت، سازنده و مفید فایده بوده است و البته در برخی جوانب نیز، تأثیر سوء و مخربی بر روند آموزش به جا گذاشته است. به کارگیری ابزارهای جدید و فناورانه، انواع جدیدی از آموزش را تحت عناوین آموزش غیرحضوری آموزش از راه دور، آموزش مجازی و در جدیدترین قالب خود، آموزش برخط (آنلاین) ایجاد کرده است (برزویی و همکاران، ۱۳۹۹).

اصطلاح «آموزش مجازی»^۱ را اولین بار کراس وضع کرد و به بیان ساده عبارت است از استفاده از فناوری اطلاعات برای یادگیری. در تعریفی دیگر آموزش مجازی «مجموعه وسیعی از فرآیندها و اعمال همچون آموزش مبتنی بر وب، آموزش مبتنی بر رایانه، کلاس‌های مجازی و همکاری‌های دیجیتالی را در برمی‌گیرد و شامل ارائه محتوا از طریق اینترنت، اینترنت، اکس ترانت، انتشار ماهواره ای، نوارهای ویدیویی و صوتی، پخش ماهواره‌ای، تلویزیون محاروره ای و دیسک‌های فشرده است (کائو، ۲۰۰۵).

سیستم مجازی و آموزش مجازی به هرنوع دوره و آموزشی اطلاق می‌شود که به شکلی غیر از روش‌های سنتی و رودررو انجام می‌گیرد. محتویات دروس ممکن است که از طریق اینترنت و یا استفاده از ویدئو یا تصاویر متعامل دو طرفه انتقال یابد. همچنین تلویزیون‌های کابلی یا ماهواره ای می‌تواند رسانه انتقال دهند این موارد درسی باشد و یا می‌توان موارد درسی را روی CD و DVD در اختیار گذاشت و یا ترکیبی از موارد فوق را به کار برد (کیا، ۱۳۸۸).

امروزه رایج‌ترین شکل آموزش‌های جدید را آموزش‌های در فضای اینترنت تشکیل می‌دهد. در میان نوآوری‌های فناوری اطلاعات همانند آموزش تحت وب و برخط، نیروی بالقوه عظیمی را برای بهبود فرآیند آموزش به واسطه در دسترس قرار دادن اطلاعات و اجازه بیشتر به تعامل میان یاددهنده و فراگیرا فراهم می‌آورد (هیل، ۱۹۹۷).

با توجه به جایگاه مهم فناوری‌های نوین در آموزش اثربخش، بدون شک این معلمان هستند که کلید کاربرد اثربخش فناوری را در جهت بهبود یادگیری در دست دارند، لذا تغییر در نگرش معلمان نسبت به کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در محیط آموزش، سبب می‌شود که آنها در چرخه آموزش، برای همگام شدن به تغییرات پرشتاب عصر حاضر، یادگیرندگانی مادام‌العمر شوند. بنابراین، پرورش حرف‌های معلمان، نخستین قدم در تلفیق فناوری اطلاعات و ارتباطات با برنامه درسی در حالت عام و تدریس و فرایند یاددهی-یادگیری در حالت خاص است.

با توجه به اینکه سیستم آموزشی تجربه نسبتاً قابل توجهی از نظر زمانی در آموزش از راه دور و آموزش آنلاین داشته و شرایط کرونا باعث شد تا کلاس‌های درس از راه دور و از طریق نرم افزارها و اپلیکیشن‌های مربوطه برگزار گردد، برای قضاوت بهتر از این شیوه تدریس نیاز به انتقال تجربیات معلمین محترم از این سبک تدریس بوده تا اقدامات اصلاحی آن برای استفاده مستمر و منطقی در شرایط لازم، صورت گیرد. بر این اساس پژوهش حاضر تحت عنوان «چالش‌های یادگیری برخط، (آنلاین، از راه دور) تجربه ای از شرایط تدریس در زمان کرونا» انجام شده و به این پرسش پاسخ می‌دهد که چالش‌های یادگیری برخط (آنلاین، از راه دور) چیست؟

مفاهیم مرتبط با آموزش بر خط (آنلاین)^۲

آموزش برخط گونه ای خاص از انواع آموزش‌های مجازی است که آن، هم استاد و هم فراگیر به طور همزمان و به صورت برخط اقدام به انتقال محتوای علمی می‌نمایند. استوارت به نقل از بنسون در تشریح نقش آموزش و یادگیری برخط می‌گوید: آموزش برخط نوعی یادگیری است که از اینترنت و سایر فناوری‌هایی که بر مبنای وب طراحی شده، استفاده می‌کند تا تجربیات یادگیری را فراهم سازد. (استوارت، ۱۳۸۹) آموزش برخط از سامانه مدیریت الکترونیکی و کلاس مجازی تشکیل شده است.

سامانه مدیریت آموزشی الکترونیکی^۳ یا LMS یک برنامه نرم افزار یا یک فناوری تحت وب است. این سامانه آموزش مجازی به منظور، اجرا و ارزشیابی از یک فرآیند آموزش بخصوص مورد استفاده قرار می‌گیرد. از یک سرور مرکزی که عملکردها را اجرا می‌کند و یک رابط کاربری که مدرسان، دانش‌آموزان و مدیران را می‌چرخاند تشکیل شده است. (بنیادی، ۱۳۹۹)

¹ Virtual Education

² Online Education

کلاس مجازی به یک سامانه برخط گفته می شود که به دانش آموزان و معلمان امکان برقراری ارتباط و همکاری را می دهد. این سیستم راه حل های مبتنی بر وب هستند که بخشی از سیستم های مدیریت یادگیری بزرگتر LMS هستند. در واقع کلاس مجازی، یک ضای بخصوی برای شکل گری ارتباط برخط بین استاد و فراگیر است. کلاس مجازی امکاناتی مانند ارتباط همزمان، صوتی تصویریف تخته یادداشت، اشتراک گذاری فایل و اسلایدهای لازم را دارد. به برگزاری کلاس برخط کلاس مجازی گفته می شود.

مزایای آموزش برخط

- هر چند آموزش آنلاین دارای محدودیت ها و معایبی می باشد لکن مزایایی هم دارد. مهمترین مزایای آن عبارتند از:
- امکان استمرار آموزش و پرورش با وجود تعطیلی مدارس و دانشگاهها.
  - استفاده از امکانات گوشی هوشمند به جای تخته سیاه یا وایتبرد و گچ و ماژیک و دیتا پروژکتور.
  - روان شدن ترافیک شهری، کاهش مصرف سوخت، کاهش آلایندهها، کاهش خطر گرمایش جهانی.
  - تبدیل پنجره بسته یا نیمه باز وزارت آموزش و پرورش، به آموزش و پرورش مجازی و فناورانه.
  - افزایش مهارتهای یاددهی- یادگیری .
  - انعطاف پذیری و قابلیت تکرار بیشتر در آموزش مجازی .
  - تعامل معلم و دانش آموز در طول شبانه روز و جبران راحت درسهای عقب افتاده .
  - فرصتی جدید برای دانش آموزان خجالتی در ارتباطگیری حضوری .
  - بروز و ظهور خلاقیت دانشآموزان خلاق در زمینه یاددهی- یادگیری مجازی و فناورانه.
  - افزایش مهارت تولید محتوای درسی در سطح وسیعتر و انتشار محتواهای تولید شده .
  - مناسب بودن این نوع آموزش برای افراد پر مشغله و کودکان کار.
  - احساس ضرورت و استمرار آموزش آنلاین (برخط) در کلاسهای حضوری .
  - افزایش توجه و آشنایی با رشته های مهندسی و فناوری و انتخاب رشته هدفمند برای آینده تحصیلی و شغلی.
  - هم افزایی بیشتر بین معلمان و دانش آموزان و دانشجو معلمان سراسر کشور .
  - آزمون تستی مجازی با طراحی آسان، ارائه نتیجه سریع و امکان کثرت برگزاری آن، راهی به سوی توسعه پایدار از مسیر شیمی سبز (کاهش ترافیک شهری، کاهش مصرف کاغذ و سایر لوازم مورد نیاز) گردید.
  - برگزاری دوره های ضمن خدمت در دانشگاه فرهنگیان، برای آشنایی با آموزش مجازی و فناورانه. (رنجبر و همکاران ۱۴۰۰)
  - وقتی یادگیرندگان در گروه کار می کنند، می توانند به تشویق یکدیگر بپردازند، از یکدیگر سوال کنند، باعث می شود افراد با استدلال و منطق صحبت کنند در استدلهای خود تجدید نظر کرده و دانش جمعی را منعکس کنند. یادگیری مشارکتی می تواند باعث پیشرفت تحصیلی شود. کاربرد مشارکتی را آسان و ارزان می سازد. با فعالیت های مشارکتی بر وب، یادگیرندگان می توانند در کنار یکدیگر بر روی پروژه ها و مسائل کار کنند.

انواع روش‌های یادگیری آنلاین

الگوها و شیوه‌های آموزش مبتنی بر وب مدام در حال تغییر و تحول هستند تا فراگیران را قادر سازند به شیوه‌های پیچیده تفکر نموده و عمل نمایند. از جمله نتایج گسترش محیط‌های یادگیری برخط و فراهم‌سازی امکان تسهیل مشارکت دانشجویان و دانش‌آموزان می‌تواند پرورش مهارت‌های تفکر انتقادی در دانشجویان باشد. به زعم برخی محققان، در واقع جریان داشتن تفکر انتقادی در حیط یادگیری برخط نقطه‌های کانونی در عرصه‌ی یادگیری است (ساد مورین و توماس⁴، ۲۰۱۲)

در آموزش مجازی، آموزش‌های حضوری به طور کامل شبیه‌سازی شده و به صورت مجازی و الکترونیکی ارائه می‌گردند. این شیوه آموزشی به دوصورت همزمان و غیر همزمان امکان برگزاری دارد. در شیوه مجازی همزمان، تبادل اطلاعات میان استاد و دانشجو و معلم و دانش‌آموز به صورت زنده و در لحظه صورت می‌گیرد. آموزش مجازی همزمان امکان بحث و پرسش و پاسخ در حین آموزش و یادگیری را فراهم می‌سازد. در نوع آموزش مجازی غیر همزمان، مطالب آموزشی در قالب صوت و تصویر ضبط و جهت برخورداری در زمان دیگر در اختیار دانشجویان قرار می‌گیرد. این نوع آموزش نیز امکان سنجش و ارزیابی تحصیلی از طریق آزمون و تکالیف را فراهم می‌سازد. (زندى، ۱۳۹۹)

دانش‌آموزان اغلب به سه روش عمده یاد می‌گیرند: روش شنیداری؛ روش بصری؛ روش جنبشی. مطالعات نشان می‌دهد اگر در تدریس مباحث آموزشی از ترکیبی از این سه روش استفاده شود، تقریباً سه چهارم دانش‌آموزان می‌توانند درس را به خوبی بیاموزند. (هافستین، ۱۹۸۸)

نظام آبادی و باستین در پژوهشی (۱۳۸۹) انواع طرق یادگیری مبتنی بر وب را بدین ترتیب بر شمرده‌اند: مباحثه با رایانامه (ایمیل)، نظام مدیریت یادگیری، مولتی‌مدیا، مباحثه برخط (آنلاین)، منابع برخط، پاورپوینت، شبیه‌سازی، ارتباط همزمان، آموزش خصوصی و کنفرانس ویدیویی (نظام آبادی و باستین، ۱۳۸۹)

موفقیت در آموزش برخط

یادگیری برخط با اتصال به شبکه‌های اجتماعی یکپارچه شده است و یک اکوسیستم برای تعامل بین دانشجویان، مدرسان و اساتید از هر گوشه‌ی جهان ایجاد می‌کند. به ویژه درسیستم آموزشی که وب به یکی از وسایل مهم یادگیری تبدیل شده است و راه را برای افراد سراسر جهان به منظور دسترسی آسان به آموزش با هزینه‌ی رایگان یا کمتر باز می‌کند. پس به خوبی روشن است که جهان در این بحران کاملاً به فناوریهای اطلاعات وابسته است. محیطی که به یادگیرندگان فرصت تعامل و تفکر از راه‌های مختلف را می‌دهد. (کومار و سریدار، ۲۰۲۰)

از آنجایی که قابلیت‌های مختلف فناوری اطلاعات و ارتباطات (قابلیت‌های ارتباطی، رفع محدودیت زمانی و مکانی، ارائه چندگانه محتوای یادگیری، قابلیت‌های تعاملی محیط یادگیری، شخصی‌سازی فرایند یاددهی-یادگیری، دسترسی به اطلاعات و مواد یادگیری بیشتر) تأثیرات متنوعی را در روش‌های آموزش علوم ایجاد کرده است؛ اهمیت توجه به ظرفیت بالای فناوریهای نوین و توسعه حرف‌های معلمان را در راستای دستیابی به فنون کاربست آنها در حوزه آموزش دو چندان می‌کند. با قابلیت‌های فراوانی که فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش علوم ایجاد کرده است، به نظر می‌رسد دیگر مسئله‌ی آموزش علوم این نیست که آیا فناوری اطلاعات و ارتباطات باید در برنامه درسی علوم وارد شود یا خیر. به علاوه، با توجه به زندگی در جامعه فناورانه که دانش‌آموزان امروز دارند و هر لحظه نیز بر تحولات ناشی از فناوری اطلاعات و ارتباطات در زندگی افزوده می‌شود، نمی‌توان و نباید انتظار داشت، آموزش مدرسه‌ای از آن غفلت کند. (گیل و دیگران، ۲۰۰۸).

⁴ Saade, Morin & Thomas

ارتباط تعاملی میان یاددهنده و فراگیر در موقعیتهای برخط از مهمترین عوامل تأثیرگذار بر کیفیت آموزش برخط می باشد. وقتی یاد دهنده میزان تعامل از راه دور را کاهش می دهد و یا میزان تعامل را افزایش می دهد برخط یاددهنده نمیتواند به عنوان عامل تأثیر گذار بر دانش آموزان و دانشجویان نقش ایفا کند. (بورکس، ۲۰۰۴)

موفقیت برنامه های آموزش بر خط در سیستم های آموزشی بستگی زیادی به میزان سازگاری و استفاده موفقیت آمیز یاد دهنده از آن دارد. معلمان و اعضای علمی دانشگاهها و سایر یاد دهندگان آزاد برای استفاده از آموزش برخط باید تجارب مفیدی در بهره گیری از فناوری در امر آموزش کسب کرده و دارای جهت گیری فکری مناسبی در تسهیل امر آموزش در فرآیند یاددهی - یادگیری داشته باشند (بورکس، ۲۰۰۴)

چالش های آموزش برخط (آنلاین، از راه دور)

در مطالعات متعددی چالشهای آموزش آنلاین بررسی شده است. اصغری و همکاران چالشهای آموزش از راه دور (آنلاین، برخط) را موارد زیر می دانند:

- نبود زیرساخت و مکانات اولیه آموزش آنلاین، همانند اینترنت، لب تاپ، گوشی های هوشمند و..
- راه اندازی شتابنده شبکه آموزش دانش آموزی (شاد) که در دسترسی های مورد نیاز، نارسایی های زیادی وجود داشت.
- استفاده معلمان و دانش آموزان از برخی شبکه های اجتماعی با وجود ممنوعیت استفاده از آنها.
- افزایش تعداد دانش آموزان شرکت کننده در آموزش آنلاین و عدم پاسخگویی سامانه.
- عدم تسلط مدیر و معاونتهای مدارس بر دانش آموزان.
- درخواستهای شبانه روزی دانش آموزان از معلمان و به هم ریختگی برنامه تدریس معلمان.
- چالش بزرگ ارزشیابی بعد از یاددهی-یادگیری.
- نحوه حضور و غیاب به صورت نامطلوب و اعلام حضور کوردهای وقت و بی وقت در زمان آموزش.
- چگونگی دریافت فایلهای پاسخ برگه ای دانش آموزان در گروههای کلاس مجازی.
- چالش تصحیح به موقع تکالیف تا قبل از برگزاری کلاس مجازی دیگر و اعلام نتیجه.
- امکان گفتگوهای دوستانه و رعایت نکردن برخی مسائل اخلاقی.
- تحمیل هزینه های سنگین آموزش مجازی بر خانواده ها. (اصغری و همکاران، ۱۳۹۱)

بر اساس مطالعه رنجبر و همکاران (۱۴۰۰) ابعاد مختلف این چالشها عبارتند از:

- ✓ نبود یا کمبود حس مشاهده تدریس یک طرفه غالب
- ✓ افزایش گرفتاری معلم پیگیر و حساس
- ✓ کاهش تعامل و روابط اجتماعی و ارتباط کلامی
- ✓ حجم زیاد تکالیف ارایه شده
- ✓ کاهش رفع اشکال عمومی
- ✓ نبود یا کاهش ارتباط چشمی
- ✓ عدم توانایی برخی معلمان
- ✓ تنوع کیفیت دریافت تکالیف عکس... pdf
- ✓ غیر قابل کنترل شدن دانش آموزان در فضای مجازی

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

- ✓ کاهش ارتباط کلامی
- ✓ خسته کننده بودن
- ✓ افزایش تبادل ناهنجار فرهنگی
- ✓ افزایش تنبلی برخی دانش آموزان
- ✓ تعطیلی تقریبی بعد پرورشی
- ✓ کاهش مسوولیت پذیری
- ✓ حواس پرتی در خانه
- ✓ کمبود یا بروز نبودن تجهیزات مانند گوشی و ...
- ✓ زیر ساخت اینترنتی ضعیف
- ✓ تعدد رسانه ها
- ✓ حضور جایگزین
- ✓ کاهش مدیریت مدرسه ای
- ✓ کاهش کارهای عملی و تجربی
- ✓ تستی بودن غالب آزمونها
- ✓ تقلب بیشتر در آزمونها

یافته های پژوهش (تجربیات پژوهشگر)

شرایط دوران کرونا شوک شدید ناگهانی به سیستم آموزشی کشور وارد کرد و بنا به اقتضای شرایط تمامی مدارس تعطیل شد و آموزش ها بصورت از راه دور در دستور کار قرار گرفت. این سبک از آموزش نیاز در ابتدا با مشکلات عدیده ای روبرو بود، بطوریکه امکان تشکیل کلاس مجازی وجود نداشت. رفته رفته از مشکلات و کمبودها کاسته شد و کلاس‌ها از طریق نرم افزارهای مختلف و اپلیکیشن هایی از قبیل شاد دایر شد. هر چند که به مرور زمان برخی مشکلات موجود برطرف شد لکن متفاوت بودن سبک آموزش جدید تفاوت های زیادی با آموزش سنتی داشت. در این میان با تجربیات کسب شده و شرایطی که به حد بلوغ (در نوع خود) رسیده بود هنوز هم چالشها و مشکلاتی در آموزش آنلاین وجود داشت که مهمترین آنها عبارتند از:

ضعف پشتیبانی فنی: شاید بهتر است که در این زمینه بگوییم نبود پشتیبانی فنی. زیرا مشکلاتی که اپلیکیشن ها و نرم افزارهای مورد استفاده داشتند به زحمت قابل انتقال به پشتیبانی بوده بطوریکه این کاستی ها و کمبودها برای معلم و دانش آموز پذیرفته شده تلقی می شد.

ضعف منابع و محتوای آموزشی: در زمینه آموزش مطالب درسی متاسفانه محتوای آموزشی مناسبی که از طریق آموزش آنلاین بتواند بخوبی دانش آموز را پای کلاس درس بکشاند و برای یادگیری ترغیب نماید به ندرت یافت می شد. طی ماهها آموزش از این طریق نیز اقدامی فراگیر و شایسته صورت نگرفت و این وظیفه بر عهده معلمان قرار داشت که برخی موارد از قبیل عدم توانایی و تسلط معلم بر نحوه آماده سازی محتوا (که دور از انتظار هم نبود)، مسائل مالی، کمبود وقت و امکانات این نیاز را برآورده نکرد. همچنین در این زمینه نیاز بود به محتوای آنلاین متناسب با محتوای درسی، دسترسی ساده وجود داشته باشد که شرایط آن فراهم نبود.

The advertisement features a central title in Persian: "چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه" (Challenges and Solutions of New Teachers in Management, Accounting and Industry). Above the title, it says "نخستین کنفرانس ملی" (First National Conference) and "ISC" with the phone number "۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴". Below the title, it specifies the date "زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰" (Date: 1402/07/20) and the website "MCII-conf.ir". The background includes images of a person at a desk with calculators, a green arrow pointing down, a yellow arrow pointing up, and logos of the Ministry of Education and Higher Education and the National Center for Educational Research and Evaluation.

قطعی و ضعیف بودن اینترنت و زیرساخت‌ها: یکی از مهم‌ترین مشکلاتی که در فرآیند تدریس وجود داشت ضعیف بودن اینترنت و قطع شدن آن بود. این موضوع می‌تواند ناشی از ضعف زیرساخت‌های موجود و کم بودن پهنای باند لازم برای این امر باشد. به هر حال نتیجه این کمبود ایجاد اختلالات فراوان در حین کلاس بود و متأسفانه همین مسائل موجب سوء استفاده دانش‌آموزان و شیطنت آنها نیز برای پاسخگویی و حضور در کلاس می‌شود. هر چند که می‌تواند حقیقت هم داشته باشد. همچنین مناطق مسکونی دانش‌آموزان زیادی از اینترنت بهره‌مند نبودند که خود جای ناراحتی و تأسف داشت.

ضعف مالی و مشکلات اقتصادی: بسیاری از خانواده‌ها برای تامین تبلت و یا گوشی مورد نیاز با مشکلاتی مواجه بودند. متأسفانه در این زمینه طرح حمایتی که بتوان با استفاده از آن تمامی دانش‌آموزان نیازمند را تحت پوشش و حمایت قرار داد هم وجود نداشت. به علاوه بالابودن هزینه‌ها و نرخ تورم طی سالهای اخیر، خانواده‌ها را با مشکلات مالی بیشتری روبرو ساخته است. البته ناگفته نماند که خود معلمان هم بعضاً در تهیه کردن گوشی با مشکلاتی مواجه بودند. همچنین هزینه‌های اینترنت نیز به سبب خانوار اضافه شده که بر مشکلات می‌افزاید.

مشکلات روانشناختی در برخورد با آموزش مجازی: سیستم آموزشی جدید در بین دانش‌آموزان و حتی برخی معلمان با مقاومت‌هایی روبرو بود. پذیرش این حجم از تغییرات در فرآیند یاددهی و یادگیری طبیعتاً با مقاومت‌های روانشناختی نیز همراه بوده و به علاوه استفاده از این شیوه می‌تواند فرد را دچار مشکلات روانشناختی نماید.

فقدان ارتباط عاطفی بین معلم و دانش‌آموزان: یکی دیگر از چالش‌های شیوه تدریس و اصولاً این سبک از ارتباط بر می‌گردد، فقدان ارتباط فیزیکی و چهره‌به‌چهره می‌باشد. هرچند در فضای مجازی و تدریس از راه دور ارتباط وجود دارد اما بعضاً این ارتباط یکطرفه و در صورت دوطرفه بودن بصورت منقطع می‌باشد. به علاوه نگاه چهره‌به‌چهره در این ارتباط ویژگی‌های فیزیکی نداشته و بنابراین تبعات عاطفی و روانی نیز دارد.

آشنایی ضعیف معلمان با این شیوه از آموزش: در این شیوه از تدریس معلمان نیز با مشکلاتی مواجه بودند که نیاز به آموزش بود. همچنین برای هماهنگی بیشتر و افزایش کیفیت تدریس لازم بود تا آموزش‌های همگانی و شیوه تدریس جامع و یکسان برای تمامی مدارس و معلمان در نظر گرفته شود تا گامی به تامین عدالت آموزشی نزدیکتر باشیم.

افزایش گرفتاری و سنگین شدن وظایف معلم: وجود مشکلات زیاد در این شیوه از تدریس و نیاز به رفع آنها وظایف معلم را بیش از پیش سنگین نموده و ذهنیت مثبت و شوقی برای تدریس معلمان به شیوه سابق آنچنان که باید و شاید وجود ندارد. مشکلات اینترنت و زیرساختها، تهیه محتوای آموزشی، مدیریت سخت کلاس از راه دور، ضعف نظارت و غیره از جمله مواردی است که موجب سنگینی وظایف معلمان شده است.

ضعف نظارت، رزیابی و کنترل کلاس و افزایش تقلب: یکی از دلخوشی‌های معلم نتیجه بخش بودن تدریس آن است. زمانی که نتیجه بخش بودن تدریس بوضوح مشخص نباشد و معلم درک درستی از یادگیری دانش‌آموز نداشته باشد و همچنین حتی نتواند حضور و غیاب دقیقی داشته باشد بنابراین انگیزه معلم کاهش یافته و ذوق چندان نخواهد داشت.

نتیجه‌گیری

تعلیم و تربیت و مسائل آموزشی از اصولی‌ترین و پایه‌ای‌ترین مقولات در زندگی انسان می‌باشد. بسیاری از کشورهای پیشرفته هزینه‌های هنگفتی در این زمینه کرده‌اند و همین راه را نیز ادامه می‌دهند. پیشرفت سیستم آموزشی کشور، می‌تواند کشور را در برابر هزاران خطر بیمه کند. توجه به مقوله آموزش آنلاین که دوره آزمایشی آن در شرایط کرونا توسط معلمان اجرا شد تجربه بسیار ارزنده‌ای برای

ارتقاء سطح آموزش در کشور و استفاده از امکانات موجود است. تدریس آنلاین و از راه دور مزایا و عیب خاص خود را دارد و حذف این شیوه از تدریس در نظام آموزشی کشور امری منطقی بنظر نمی رسد. بنابراین شایسته است نسبت به کاستی‌ها و مشکلاتی که وجود دارد و توسط معلمان در دوران کرونا تجربه شد، اقدام اساسی صورت گیرد. عمده مشکلاتی که در این زمینه وجود داشت عبارتند از: ضعف پشتیبانی فنی، ضعف منابع و محتوای آموزشی، قطعی و ضعیف بودن اینترنت و زیرساخت‌ها، ضعف مالی و مشکلات اقتصادی، مشکلات روانشناختی در برخورد با آموزش مجازی، فقدان ارتباط عاطفی بین معلم و دانش آموزان، آشنایی ضعیف معلمان با این شیوه از آموزش، افزایش گرفتاری و سنگین شدن وظایف معلم، ضعف کنترل کلاس و افزایش تقلب.

منابع

- استوارت، باربارا آل. (۱۳۸۹). آموزش آنلاین. راهبردی برای مسئولیت اجتماعی. مجله پژوهشنامه. شماره ۶۱. ۱۵۹-۱۸۶.
- اصغری، مهرداد، علی زاده، مهستی، کاظمی، عبدالحسن، صفری، حسین، اصغری، فرهاد، باقری اصل، محمدمهدی، و حیدرزاده، سیامک. (۱۳۹۱). چالش‌های آموزش الکترونیکی در علوم پزشکی از دیدگاه اعضای هیات علمی. مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد، ۱۷ (پیاپی ۵)، ۲۶-۳۴. <https://sid.ir/paper/208230/fa34-26>. SID.
- برزویی، محمد، مستوفی، محمدمهدی، شهبازی پور، محمد مجید. (۱۳۹۹). فرصت‌ها و چالش‌های آموزش برخط در نظام آموزشی دانشگاهی. پژوهشی در مسائل تعلیم تربیت اسلامی، سال بیست و نهم.
- بنیادی، سهیل، (۱۳۹۹)، سیستم LMS با مدیریت آموزش الکترونیکی. نگرشی نو به آموزش مجازی. تهران. آینده سازان.
- رنجبر، سیف‌الله، کامیابی، شریف، حذرخانی، حسن (۱۴۰۰). بررسی چالش‌های آموزش برخط شیمی و ارائه راهکار برای بهبود آن با. پژوهش در آموزش شیمی، سال سوم، شماره اول، صفحات ۴۱-۵۶.
- زندی، مجید. (۱۳۹۹)، تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای آموزش و پژوهش مجازی در رشته‌های مهندسی در شرایط همه‌گیری ویروس کرونا در کشور، معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه شهید بهشتی، گزارش خوشه‌های علمی مبارزه با ویروس کرونا.
- کیا، علی اصغر. (۱۳۸۸). نگاهی به آموزش مجازی. مجله کتاب ماه علوم اجتماعی. شماره ۲۴. ۸۲-۸۹.
- نظام آبادی محبوبه، باستین حامد. یادگیری مبتنی بر وب؛ مرور سیستماتیک تنوع‌پذیری مداخلات. دوماهنامه علمی-پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی. ۱۳۸۹؛ ۳ (۴): ۱۶۹-۱۷۷.
- Brooks, L. (2004). How the attitudes of instructors, students, course administrators and course designer affects the quality of online learning environment online. Journal of distance learning administration. 6(4).
- Cao, J (2005) learning with virtual mentors: how to make e- learning interactive and effective? Conference: Proceedings of the International Conference on Information Systems, ICIS 2005, December 11-14, 2005, Las Vegas, NV, USA.
- Gill ,R,. (2008). ICT as an effective education vehicle for socially responsible culture in the office environment, Readings in Education and Technology: Proceedings of ICICTE, 264-277.
- Hill, J.R. (1997). Web-based learning environments: Guidelines for development and implementation. Journal of Public Services & Outreach, 2(3), 36-43.

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

- Hofstein, A. (1988). Practical work in science education II. In P. Fensham (ed.), *Developments and dilemmas in science education*, pp 189-217.
- Kumar, P., & Sridhar, S. (2020). Review Study on E-Learning in Higher Education Administration and Management. *(IJITR) International Journal of Innovative Technology and Research*, 8(2): 9506-9511.
- Saade, R. G., Morin, D., & Thomas, J. (2012). Critical thinking in Elearningenvironments. *Computers in Human Behavior. Computers in Human Behavior*. 28(5), 1-10.